

УДК 910.4(091):378.4(477.85)ЧНУ «194»

**АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ РОБОТИ НАУКОВИХ ЕКСПЕДИЦІЙ
ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД****Олександра Чубрей, А. Дусяк***Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*

Розглянуто основні напрями роботи експедицій науковців і студентів географічного та геологічного факультетів Чернівецького державного університету 1948 – 1953 рр. Проаналізовано найважливіші досягнення експедиційних робіт перших повоєнних років. Висвітлено особливості, ареали та тематику досліджень перших комплексних експедицій.

Ключові слова: комплексні експедиції, Чернівецький університет, радянський період, видатні науковці, господарський комплекс, Карпатський регіон.

Постановка проблеми: Сучасний стан розвитку географічної науки базується на багаторічному досвіді минулого. Головні тенденції попередніх десятиліть знаходять відображення у теперішніх наукових студіях університетів. Одним із найважливіших завдань є не лише опрацювання окремих публікацій та виступів науковців, а й розгляд еволюції географічної думки як синтезу теоретичних доробків та практичних досліджень. Аналіз матеріалів експедиційних досліджень Чернівецького університету має важливе прикладне значення та сприяє розумінню особливостей природи та господарства Карпатського регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Історії географічної думки в Буковинській альма-матер присвячено чимало монографій та наукових статей. В міру наявності багатьох достовірних джерел, що містять відомості про радянський етап Чернівецького університету, тенденції розвитку географічної науки в цей час досліджені ґрунтовно.

Серед найважливіших наукових доробків слід визначити працю «Чернівецький університет (1875-1995): сторінки історії» за редакцією С. С. Костишина. У ній висвітлена інформація щодо наукової роботи географів та геологів університету, в тому числі, і в післявоєнний період.

Важливими для розуміння стану географічної науки в Чернівецькому університеті є також статті «До питання про розвиток географічної думки в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (автори – В. Джаман, Я. Жупанський, К. Кілінська, В. Руденко), «Кафедра фізичної географії і раціонального природокористування Чернівецького університету» (Л. Воропай, М. Куниця), «Розвиток наукових та освітніх

географічних напрямів і шкіл у Чернівецькому університеті» (Я. Жупанський, В. Руденко).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми: Попри ґрунтовне висвітлення в літературі теоретичного елементу розвитку географічної науки в Чернівецькому університеті в повоєнний час, осторонь залишаються практичні аспекти географічних досліджень цього часу. Аналіз відомостей достовірних архівних джерел значно доповнює та уточнює здобутки експедицій даного періоду.

Виклад основного матеріалу: Період повоєнної відбудови характеризувався не лише розгортанням теоретичних досліджень, а й проведенням експедиційних робіт географами та геологами Чернівецького університету (Protokolyzasedany`jfakul`tetay`kafedr (avgust – dekabr` 1948 g.), 1948). З прикладною та науковою метою дослідження природних умов Буковини, Поділля та Карпатського регіону в 1948 році було організовано дві експедиції: географічну та геологічну.

Основними напрями роботи географічної експедиції стали палеогеографічний та геоморфологічний. Польові дослідження проводилися на території Львівської, Кам'янець-Подільської та Тернопільської областей (Otchetu o rabotefakul`tetaza 1947 – 1948 uch. g., 1948). Об'єктом аналізу стало вивчення історії зледеніння Карпат в порівнянні з історією зледеніння Руської рівнини. У результаті цієї експедиції було встановлено місцеві спільні риси та відмінності зледеніння через призму геоморфологічних особливостей територій (Matery`aly o provedeny`y`nauchno-y`ssledovatel`sky`xrobotza 1946-1949 gg., 1949).

Геологічна експедиція в своєму складі об'єднала три загони, що різнилися за науковими цілями та локалізацією (Protokol

zasedany`jUchenogo soveta fakul`teta 1947-1948 gg., 1948). Експедиційні роботи першого загону були проведені в Центральній частині Карпат і були присвячені вивченню геологічної будови цієї ділянки. Інший загін, під керівництвом П. Кучинського, розташувався в Хотинському районі. Як базовий вектор польових досліджень визначився ґрунтознавчий профіль (Plan ekspedy`su`onnykha botuny`versy`teta na 1948 g., 1948). Третя частина експедицій носила геолого-географічний характер. Вона була проведена поза межами України і спрямовувалася на вивчення такирів та Cardiumedule Аральського моря. В складі експедиції були: керівник – проф. С. Ковалевський, П. Кучинський, Б. Іванов (Otchety o rabot e`fakul`teta y`kafedr za 1948-1949 uch.g., 1948).

Чергова експедиція географічно-геологічного спрямування була організована в червні-вересні 1950 р. Головними напрямками польових досліджень стали вивчення геології Чернівецької області, відбір експонатів для виставки «Геологія Чернівецької області» геомузею, збір матеріалів з теми «Корисні копалини Чернівецької області», створення карти корисних копалин і кадастрових відомостей про них (Otchety o rabote fakul`teta y`kafedr za 1949 – 1950 uch. g., 1950).

Загін Зінцової проводив дослідження долини р. Дністер. Відібрані зразки гірських порід палеозойського та четвертинного віку доповнили експозицію літологічного та стратиграфічного розрізу Прикарпатської депресії. Окрім цього проводилися роботи із прикладним значенням: зокрема, аналіз мінералогічного складу вапняків тортону с. Печорна для використання у цукровій промисловості; гіпсових відкладів с. Звенячин для потреб будівельної індустрії та медицини. На берегах Дністра (в районі міста Могилів-Подільський) відібрано колекції магматичних та метаморфічних порід.

Частина експедицій під керівництвом директора геологічного музею Е. Аргунова розгорнула польові роботи з вивчення кристалічних порід глибокої метаморфізації. Також науковці досліджували високо мінералогічні водні джерела Вижниці та Берегомету.

Керівником іншого загону став М. Доморацький. Експедиція проходила в Путильському районі. В результаті її проведення було вивчено 60 типів кристалічних порід області,

відібрано 170 зразків таких порід.

Геологічний загін Ковалевського проводив дослідження півдня УРСР. Було описано гирло р. Прут, Куяльницький та Сизилташський лиман, Чаудинський мис та зібрано матеріал для геологічного музею.

У 1950 році була організована геоботанічна експедиція (кафедрою ботаніки у співпраці із географами). Місцем проведення польових робіт стали гірські частини Вижницького та Путильського районів. Геоботанічна експедиція вивчала гірські луки та пасовища, їх стан та шляхи збільшення урожайності.

Починаючи з 1950 року, факультет працював над проблемою вивчення історії, економіки і природних ресурсів Карпат і Прикарпаття (Otchety rukovody`telej otryadov ekspedy`su`y` o vypolnennykh ekspedy`su`onnykh rabotax (y`yul` - sentyabr` 1950 r.), 1950). Слід відзначити, що південна частина Українських Карпат і Прикарпаття була «білою плямою» на карті Європи і не піддавалася науковим дослідженням. Тому перед науковцями стояло завдання: за найкоротший термін оцінити не тільки все багатство природних умов краю, але й намітити шляхи найбільш раціонального їх використання (Kosty`shy`n, Panchuk and Botushans`ky`j, 1995).

У 1951 році в Чернівецькому університеті була створена комплексна експедиція в складі загонів: ґрунтово-геоморфологічного, економіко-географічного, екологічного, ботанічного, геолого-хімічного, гідролого-кліматичного, історико-філологічного (Otchet dokladov nauchnix rabotny`kov ChGU, predstavlenykh na pervyumezhoblastnuyu konferency`yu, 1951).

Призначенням геологічної групи стало вивчення родовищ та попередня оцінка карбонатних порід (насамперед, вапняку та мергелю), кварцевих пісків Заставнівського району, виходів ропи та кам'яної солі Вижницького району. Керівником цієї групи став проф. Мигаль. Уперше зроблений хімічний аналіз води більше ніж 90 джерел Вижницького району (Chubrej, 2008).

Відповідальним за дослідження осадових відкладів і мінеральних джерел був проф. Самодуров. Мергелі і піски вивчалися під керівництвом ст. викладача Мартиненко. Велика увага приділена вивченню будівельної сировини в Чернівецькій області (Plan raboty kompleksnoj ekspedy`su`y`pou`zucheny`yu

Karpaty`Pry`karpat`yauny`versy`tetomy`dokladna yazary`ska o predvary`tel`nykhrezul`tatax 1951 g., 1950). Внаслідок проведення польових досліджень учасниками експедицій було описано родовища нерудних корисних копалин області: кварцових скляних пісків, цементних мергелів, вапняків, кременю, доломітів, облицювального каменю, трепелу, природних мінеральних червоних пігментів (Plan roboty ukompleksnoy ekspedytsiy`y`ChGUnaletu 1951 goda., 1950).

Ґрунтово-географічний загін комплексної експедиції вивчав ґрунті та геоморфологічні умови Сторожинецького району. У результаті аналізу були укладені карти ґрунтово-геоморфологічної структури та розроблені рекомендації щодо покращення ґрунтових умов району. Серед учасників цієї експедиційної групи – К. Геренчук, Б. Іванов, П. Кучинський, М. Кожуріна.

Активно під час експедиції проводилися гідрологічні та метеорологічні дослідження. Цей пошуково-науковий напрям реалізував гідро-метеорологічний загін, очолюваний Куриловим (Otchet kafedryfy`zy`cheskoj geografy`y`, 1950).

Важливі завдання чіткого опису та розробки практичних рекомендацій щодо розвитку промисловості та сільського господарства в колгоспах ставив перед собою економіко-географічний загін. Він базувався в Сторожинецькому районі. Роботи проводилися за декількома напрямками: характеристика господарського комплексу досліджуваного району (В. Попаденко), сільське господарство Сторожинецького району (І. Бруневський), перспективний план розвитку місцевого колгоспу (В. Новицький), роль машинно-тракторних станцій в розвитку сільського господарства району (М. Ерман) (Protokoly zasedany`j Uchenogo soveta`y`obshhy`xs obrany`j fakul`teta 1949-1950 uch. g., 1950).

Детальний аналіз результатів роботи учасників першої комплексної експедиції Чернівецького університету дозволяє стверджувати про її безперечно позитивний вплив на подальший розвиток досліджень історії, економіки та природних ресурсів Карпат і Прикарпаття (Dzhaman, Zhupans`ky`j, Kilins`ka and Rudenko, 2002).

З метою продовження вивчення території області в 1953 році організовано експедицію з комплексного вивчення мови, культури, економіки та природних ресурсів Карпат та

Прикарпаття. Із одинадцяти загонів сім мали географічне чи геологічне спрямування. До них належали: загін загальної геології, нерудних корисних копалин, гідрометеорологічний, ґрунтово-географічний, геоморфологічний, економіко-географічний, ґрунтово-агрохімічний (Plan ekspedytsiy`y`kompleksno muvy`vchenn`y`umovy`, kul`tury`, ekonomiky`tapry`rodny`xresursiv Karpat i Pry`karpat`tya (i rezul`taty`vy`konannya) na 1953 rik, 1953).

Робота загону загальної геології відбувалася під керівництвом В. Робінсона. Польові дослідження проходили в трьох зонах Буковинських Карпат: Кросненський, Скибовий та Магурський. Вивченням була охоплена площа близько 100 км², відібрано 400 зразків гірських порід. В результаті проведених робіт було уточнено стратиграфію та потужність флішу Скибової зони; визначено літологію відкладів еоцену; встановлено точне стратиграфічне положення горизонту червоних глин; виявлено ізольоване родовище вапняків Берегових Карпат; простежено приуроченість нафтових покладів до пісковиків еоцену Кросненської зони.

Польові дослідження загону з вивчення нерудних корисних копалин проводилися в придністровській частині області. Очолюваний доц. П. Самодуровим, загін займався з'ясуванням закономірностей поширення корисних копалин у відповідності до певних стратиграфічних горизонтів.

Учасники гідрометеорологічного загону комплексної експедиції здійснили мікрокліматичні зняття в Глибоцькому, Путильському, Вижицькому районах та склали гідрографічний опис рік Черемош та Прут. Керівником цієї групи став О. Кузнецов. Було досліджено вплив висоти і експозиції місцевості, характеру рослин та наявності водойм на розподіл і режим метеорологічних елементів приземного шару повітря і ґрунту (Uchebnye planuy`programmy fakul`te tana 1948 – 1949 uch. g., 1948).

Під керівництвом К. Геренчука працював ґрунтово-географічний загін. Його основним вектором науково-дослідницької діяльності стало вивчення та картування основних ландшафтних типів природних угідь. В процесі аналізу місцевих ландшафтних відмін було відібрано 300 зразків ґрунту і гірських порід, зібрано гербарій та здійснено ландшафтну зйомку території. Аналіз ґрунтових та ланд-

шафтних відмінностей знайшов своє відображення у ґрунтовій карті Сторожинецького району (П. Кучинський, К. Геренчук), картах геоморфологічних типів місцевостей Глибоцького та Вашківського районів та гіпсометричній карті Чернівецької області (С. Ющенко).

Геоморфологічний загін (керівник доц. Іванов) займався дослідженнями особливостей рельєфу Чернівецької області. Його основними об'єктами вивчення стали геоморфологічні типи і комплекси рельєфу гірських районів (Б. Іванов), геоморфологія долини Черемошу в Прикарпатті (М. Кожуріна).

Велике значення мали дослідження економіко-географічного заgonу комплексної експедиції (керівник В. Оникієнко). Головна увага цієї робочої групи приділялася збору і опрацюванню матеріалів щодо характеристики економіки лісостепових районів Чернівецької області, стану сільського господарства степових районів з метою складання ряду середньомасштабних карт (Темату`chesky`e kartochky`nauchnoy`ssledovatel`sko jraboty geografy`cheskogo fakul`tetana 1946 – 1950 g., 1950).

Географічні дослідження також проводилися ґрунтово-агрохімічною групою експедиції, яку очолив П. Кучинський. Методом відбору проб ґрунту та їх лабораторного опрацювання загоном вивчалися показники сприятливості чи несприятливості ґрунту для ведення сільського господарства. Отже, друга комплексна експедиція порівняно із першою розширила територію вивчення та збільшила різноманіття наукових напрямів і проблем (Отчету rukovody`tele jotryadov kompleksnoj ekspedy`cy`y`ChGU 1953 goda, 1953).

Висновки: В період 1948-1953 рр. було проведено п'ять експедицій геолого-географічного спрямування, в тому числі дві комплексні експедиції з дослідження природи та господарства. Основним ареалом дослідження слугували території Чернівецької, Станіславської (сучасної – Івано-Франківської), Тернопільської областей. Серед головних напрямів були геолого-геоморфологічний, палеогеографічний, геоботанічний, метеорологічний, ґрунтознавчий, економіко-географічний. Експедиції організовували видатні науковці: С. Ковалевський, П. Каніболоцький, П. Кучинський, К. Геренчук, Г. Ваньков. Окрім вчених у

експедиційних роботах брали участь студенти Чернівецького університету. Матеріали проведених досліджень публікувалися у монографіях та доповідях.

Експедиційні роботи перших повоєнних років мали важливе прикладне значення. Рекомендації, подані науковцями використовувалися для розробки корисних копалин, визначення спеціалізації сільського господарства та галузевого комплексу досліджуваного регіону. Цінність комплексних експедицій 1951 та 1953 рр. полягала у співпраці науковців різних факультетів з метою багатостороннього дослідження природи і господарства. Експедиційні роботи повоєнних років стали міцним фундаментом для подальшого господарського освоєння краю та сприяли розвитку географічної думки в Чернівецькому університеті.

Список літератури

1. Джаман В. До питання про розвиток географічної думки в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича / В. Джаман, Я. Жупанський, К. Кілінська, В. Руденко // Історія української географії. Всеукраїнський науково-теоретичний часопис.- Тернопіль: Підручники і посібники, 2002. - Випуск 1 (5).
2. Костишин С. 1875 – 1995: Сторінки історії/С. Костишин, О. Панчук, В. Ботушанський// Чернівці: Рута, 1995. – ст. 151 - 172.
3. Матеріали о проведенні наукоисследовательских работ за 1946-1949 гг. – Державний архів Чернівецької області – Ф.82. – Оп.9. – Спр.44.
4. Отчет докладов научных работников ЧГУ, представленных на первую межобластную конференцию. – Державний архів Чернівецької області – Ф.82. – Оп.4. – Спр.196. Арк. 1-12.
5. Отчет кафедры физической географии. - Державний архів Чернівецької області – Ф.82. – Оп.9. – Спр.31.
6. Отчеты о работе факультета за 1947 – 1948 уч. г. - Державний архів Чернівецької області – Ф.82. – Оп.9. – Спр.71.
7. Отчеты о работе факультета и кафедр за 1948-1949 уч.г. - Державний архів Чернівецької області – Ф.82. – Оп.4. – Спр.151.
8. Отчеты о работе факультета и кафедр за 1949 – 1950 уч. г. - Державний архів Чернівецької області – Ф.82. – Оп.4. –

Спр.115.

9. Отчеты руководителей отрядов комплексной экспедиции ЧГУ 1953 года - Державний архів Чернівецької області – Ф.82. – Оп.4. – Спр.222.

10. Отчеты руководителей отрядов экспедиции о выполненных экспедиционных работах (июль - сентябрь 1950 г.). (1950). - Державний архів Чернівецької області – Ф.82. – Оп.4. – Спр.127.

11. План експедиції по комплексному вивченню мови, культури, економіки та природних ресурсів Карпат і Прикарпаття (і результати виконання) на 1953 рік. - Державний архів Чернівецької області – Ф.82. – Оп.4. – Спр.218.

12. План экспедиционных работ университета на 1948 г. (1948). - Державний архів Чернівецької області – Ф.82. – Оп.4. – Спр.79.

13. План работы комплексной экспедиции ЧГУ на лето 1951 года. - Державний архів Чернівецької області – Ф.82. – Оп.4. – Спр.153.

14. План работы комплексной экспедиции по изучению Карпат и Прикарпатья университетом и докладная записка о предварительных результатах 1951 г. - Державний архів Чернівецької області – Ф.82. – Оп.4. – Спр.163.

15. Протоколы заседаний факультета и кафедр (август – декабрь 1948 г.). - Державний архів Чернівецької області – Ф.82. – Оп.9. – Спр.110.

16. Протокол заседаний Ученого совета факультета 1947-1948 гг. - Державний архів Чернівецької області – Ф.82. – Оп.9. – Спр.68.

17. Протоколы заседаний Ученого совета и общих собраний факультета 1947-1948 уч. г. - Державний архів Чернівецької області – Ф.82. – Оп.4. – Спр.72.

18. Тематические карточки научно исследовательской работы географического факультета на 1946 – 1950 г. - Державний архів Чернівецької області – Ф.82. – Оп.4. – Спр.14.

19. Учебные планы и программы факультета на 1952 – 1953 уч. г. - Державний архів Чернівецької області – Ф.82. – Оп.4. – Спр.114.

20. Чубрей О. С. Перша комплексна експедиція науковців Чернівецького університету на Прикарпатті / О.С. Чубрей // Питання історії науки і техніки. — 2008. — № 4. — С. 34-37.

Referenses

1. Dzhaman V. Do pytannya pro rozvytok heohrafichnoyi dumky v Chernivets'komu natsional'nomu universyteti imeni Yuriya Fed'kovycha / V. Dzhaman, Ya. Zhupans'kyu, K. Kilins'ka, V. Rudenko // Istoriya ukrayins'koyi heohrafiyi. Vseukrayins'kyu naukovoto-retychnyy chasopys.- Ternopil': Pidruchnyky i posibnyky, 2002. - Vypusk 1 (5).

2. Kostyshyn S. 1875 – 1995: Storinky istoriyi/S. Kostyshyn, O. Panchuk, V. Botushans'kyu// Chernivtsi: Ruta, 1995. – st. 151 - 172.

3. Materyaly o provedenyy nauchno-ysledovatel'skykh rabot za 1946-1949 hh. – Derzhavnyy arkhiv Chernivets'koyi oblasti – F.82. – Op.9. – Spr.44.

4. Otchet dokladov nauchnykh rabotnykov ChHU, predstavlenykh na pervuyu mezhoblastnuyu konferentsyyu. – Derzhavnyy arkhiv Chernivets'koyi oblasti – F.82. – Op.4. – Spr.196. Ark. 1-12.

5 Otchet kafedry fizycheskoy heohrafiyi. - Derzhavnyy arkhiv Chernivets'koyi oblasti – F.82. – Op.9. – Spr.31.

6. Otchety o rabote fakul'teta za 1947 – 1948 uch. h. - Derzhavnyy arkhiv Chernivets'koyi oblasti – F.82. – Op.9. – Spr.71.

7. Otchety o rabotefa kul'teta y kafedr za 1948-1949 uch.h. - Derzhavnyy arkhiv Chernivets'koyi oblasti – F.82. – Op.4. – Spr.151.

8. Otchety o rabote fakul'teta y kafedr za 1949 – 1950 uch. h. - Derzhavnyy arkhiv Chernivets'koyi oblasti – F.82. – Op.4. – Spr.115.

9. Otchety rukovodyteley otryadov kompleksnoy ekspedytsyy ChHU 1953 hoda - Derzhavnyy arkhiv Chernivets'koyi oblasti – F.82. – Op.4. – Spr.222.

10. Otchety rukovodyteley otryadov ekspedytsyy o vьpolnennykh ekspedytsyonnykh rabotakh (yyul' - sentyabr' 1950 r.). (1950). - Derzhavnyy arkhiv Chernivets'koyi oblasti – F.82. – Op.4. – Spr.127.

11. Plan ekspedytsiyi po kompleksnomu vьvchennyu movy, kul'tury, ekonomiky ta pryrodnykh resursiv Karpat i Prykarpattya (i rezul'taty vykonannya) na 1953 rik. - Derzhavnyy arkhiv Chernivets'koyi oblasti – F.82. – Op.4. – Spr.218.

12. Plan ekspedytsyonnykh rabot unyversyteta na 1948 h. (1948). - Derzhavnyy arkhiv Chernivets'koyi oblasti – F.82. – Op.4. – Spr.79.

13. Plan работы комплексной экспедиции ChHU на лето 1951 года. - Derzhavnyy arkhiv

Chernivets'koyi oblasti – F.82. – Op.4. – Spr.153.

14. Plan raboty kompleksnoy ekspedytsyy po yzuchenyyu Karpat y Prykarpat'ya unyversytetom y dokladnaya zapyska o predvartel'nykh rezul'tatakh 1951 h. - Derzhavnyy arkhiv Chernivets'koyi oblasti – F.82. – Op.4. – Spr.163.

15. Protokoly zasedanyu fakul'teta y kafedr (avhust – dekabr' 1948 h.). - Derzhavnyy arkhiv Chernivets'koyi oblasti – F.82. – Op.9. – Spr.110.

16. Protokol zasedanyu Uchenoho soneta fakul'teta 1947-1948 hh. - Derzhavnyy arkhiv Chernivets'koyi oblasti – F.82. – Op.9. – Spr.68.

17. Protokoly zasedanyu Uchënoho soveta y obshchyykh sobranyyu fakul'teta 1947-1948 uch. h. -

Derzhavnyy arkhiv Chernivets'koyi oblasti – F.82. – Op.4. – Spr.72.

18. Tematicheskiye kartochky nauchno yssledovatel'skoy raboty heohrafycheskoho fakul'teta na 1946 – 1950 h. - Derzhavnyy arkhiv Chernivets'koyi oblasti – F.82. – Op.4. – Spr.14.

19. Uchebnyye plany y prohammy fakul'teta na 1952 – 1953 uch. h. - Derzhavnyy arkhiv Chernivets'koyi oblasti – F.82. – Op.4. – Spr.114.

20. Chubrey O. S. Persha kompleksna ekspedytsiya naukovtsiv Chernivets'koho unyversytetu na Prykarpatti / O.S. Chubrey // Pytannya istoriyi nauky i tekhniky. — 2008. — # 4. — S. 34-37.

Анотация: О. С. Чубрей, А. С. Дусяк. Анализ результатов работы научных экспедиций Черновицкого университета в послевоенный период.

Рассмотрено главные направления работы экспедиций учёных и студентов географического и геологического факультетов Черновицкого государственного университета 1948 -1953 гг. Проанализировано важнейшие достижения экспедиционных работ первых послевоенных годов. Освещено особенности, ареалы и тематика исследований первых комплексных экспедиций.

Ключевые слова: комплексные экспедиции, Черновицкий государственный университет, советский период, выдающиеся учёные, хозяйственный комплекс, Карпатский регион.

Chubrey O. S., Dusiak A. S. Analysis of the scientific expedition's results of the Chernivtsi University in the post-war period

After ending of World War II new stage of developing geographical science in Chernivtsy University took place. Researches of Bukovinian geographers were based on studying of natural components such as land form, climate, inland waters, soils etc. The best way of exploration is expedition. In 1948 - 1953 years Chernivtsy geographers and geologists took part in several expeditions, in this number were complex researches of nature and economy. Main detachments of scientists explored Carpathian region. Achievements of famous geographers and geologists in this article are shown.

In this article the post - World War II reconstruction period is characterized not only by the expansion of theoretical research, but also by expeditionary work by geographers and geologists at the Chernivtsy University. The main directions of the work of the geographical expedition were researches in soil science, geomorphology, meteorology, geology and economy of region. Expeditions were organized by well-known scientists: S. Kovalevsky, P. Kanibolotsky, P. Kuchinsky, K. Gerenchuk, G. Van'kov. The materials of the research were published in monographs and reports.

Importance of paleogeographic and geomorphological researches of expedition in 1948 year is shown. The geological expedition in its composition united three groups that differed in scientific goals and localization. The expeditionary work of the first detachment was carried out in the central part of the Carpathians and was devoted to the study of the geological structure of this site.

The scientific work of the geographers and geologists was focused on the solution of applied tasks. The greatest attention was paid to the substantiation of prospects for the development of mineral deposits, assessment of soil fertility to the paleogeographical conditions of past geological eras. The combination of theoretical work with expeditionary work enabled the scientists of the geological and geographical faculties to comprehensively approach the analysis of natural conditions and resources of the Carpathian region and Ukraine in general. These fundamental studies have greatly influenced Ukrainian geographic science and contributed to the development of the land economy.

The value of complex expeditions in 1951 and 1953 consisted of collaborating scholars of diverse perspectives for the purpose of multilateral study of nature and economy, as well as their interaction.

Field studies of the detachment for the study of non-metallic minerals were conducted in the Transdnestrian part of the region. Among the main achievements of expeditionary work was discovery of new localizations of mineral resources such as chalk-stone, manganese, marl, glass sand, rotten-stone etc. Stratigraphy

and lithology of Bukovinian Carpathians were specified. The main areas of field research were the study of the geology of the Chernivtsy region, the selection of exhibits for the exhibition of geological museum.

Important meteorological researches were provided with expeditions of geography department. It makes possible to analyze local features of climate. Hydrological investigations were especially significant for the mountains area. Most of them were about high water, overflow, underground water etc. Biological diversity was explored by geobotanical subdivision. Soils as base of developing of agriculture were attentively examined. As conclusion of natural researches, landscapes of Bukovina were described.

Investigations of economy were well-developed in the post - World War II period too. The main focus of this working group was on the collection and processing of materials on the characteristics of the economy of the forest and steppe regions of Bukovina. Expeditions made a special focus on the agriculture of the steppe regions and mapping it. Besides, an important task of this subdivision was describing and giving practical recommendations for the development of industry and agriculture in collective farms.

The expeditionary work of post-war years had great influence on developing of economy of Chernivtsy region.

Keywords: complex expeditions, Chernivtsy University, soviet period, prominent scientists, economy, Carpathian region.